

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК РЕЛЕВАНТНИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена розгляду сутності та особливостей інституту доступу до публічної інформації як механізму забезпечення конституційного права громадян на інформацію з точки зору широкої державно-управлінської проблематики щодо налагодження ефективних комунікацій між громадянами та органами державної влади. Обґрунтовано, що право на звернення громадян, доступ до інформації, її використання, зберігання та поширення є одним з основоположних прав громадянина у демократичному суспільстві та вважається одним з невід'ємних складових для забезпечення його участі в управлінні державними справами. Проте конституційно гарантоване забезпечення доступу до публічної інформації на сучасному етапі розвитку України залишається остаточно нерегульованим, хоча на момент прийняття закону «Про доступ до публічної інформації» це було визнано достатньо прогресивним і демократичним. Запропоновано авторську модель доступу до публічної інформації.

Ключові слова: право на інформацію, доступ до публічної інформації, публічне врядування, органи публічної влади,

Постановка проблеми у загальному вигляді. Надзвичайної актуальності в сучасних умовах розвитку країни набула проблематика становлення та розвитку доктрини забезпечення доступу громадян до інформації, яка перебуває у володінні органів державної влади, набуває особливого значення. Потрібно відзначити, що розвиток сучасної концепції інституту свободи інформації відбувається в міжнародному демократичному просторі з другої половини ХХ сторіччя. Зокрема, загальні концептуальні положення були сформульовані в рамках Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організацій і полягають у визначенні загальновизнаних моделей щодо свободи інформації, основних принципів, законодавчих основ, ролі інституту інформаційних відносин та значенні його в системі демократичного розвитку сучасного суспільства. Розкриття та теоретичне осмислення даної проблеми дозволить вирішити важливе науково-прикладне завдання створення механізмів забезпечення конституційних прав громадян на

інформацію, що є особливо актуальним для демократизації державотворчих процесів в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що на різних історичних етапах багато вчених й дослідників, які розробляли різноманітні теорії демократичного державотворення, спиралися при цьому на різні аспекти інформаційних відносин у суспільстві, як релевантного фактору демократичних державотворчих процесів. Зокрема, дослідження природи, сутності та закономірностей формування інформаційної складової розвитку суспільства здійснювались у працях Т. Ван Дейка й З. Баумана, Р. Дарендорфа й Р. Патнема, С. Хантінгтона й М. Кастелса, Дж. Кіна та Ю. Хабермаса, М. Фуко й П. Розанвалона, Н. Лумана й П. Лазарсфельда, Р. Мертонна й Е. Роджерса, К. Поппера й Ф. Фукуями, Р. Даля й Ж. Бодрійяра, А. Міхника та В. Гавела, Я. Гонцяж та Г. Жулевоїта ін.

У сучасному вітчизняному науковому дискурсі проблематику інформаційних відносин, в т.ч. й доступу до публічної інформації досліджували І. Арістова, Д. Андрєєв, А. Баровська, О. Бухтатий, В. Вакулич, В. Горбулін, Л. Губерський, Т. Гузенко, Н. Гнидюк, Н. Драгомерецька, В. Дрешпак, Д. Дубов, Д. Дуцик, А. Колодій, В. Ліпкан, В. Малімон, Є. Макаренко, Ю. Нестеряк, М. Ожеван, Б. Потятиник, Г. Почепцов, О. Радченко, В. Різун, Є. Романенко, Р. Стадник, М. Сенченко, А. Сіленко, О. Скрипнюк, С. Соловійов та ін.

Загалом, у працях більшості із зазначених авторів суспільство розглядається як вільний інформаційний простір та динамічний ресурсний зв'язок демократичної сучасної системи державного управління. Проте, в науковому світі ще не склалося системне бачення місця та роді доступу громадян до інформації в конституційно закріпленій інформаційній функції сучасної держави. Також слід виділити невирішені раніше питання формування та розвитку релевантних механізмів забезпечення конституційних прав громадян на інформацію.

Саме цим обумовлена постановка **мети даної статті** як розкриття сутності та особливостей інституту доступу до публічної інформації як механізму забезпечення конституційного права громадян на інформацію з точки зору широкої державно-управлінської проблематики щодо налагодження ефективних комунікацій між громадянами та органами державної влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблематика даної наукової розвідки є надзвичайно важливою для процесів демократичного державотворення в нашій країні, оскільки з огляду на стратегічну мету України – членство в ЄС – С. Влащенко наголошує, що «найважливішим принципом функціонування європейського адміністративного простору є відкритість та прозорість публічної адміністрації. Відповідно, державотворчі процеси в Україні мають ґрунтуватися на засадах європейських цінностей, що вимагає створення ефективних політико-правових механізмів, спрямованих, у тому числі, й на забезпечення максимальної прозорості діяльності органів державної влади. Найкращий шлях до забезпечення відкритості та прозорості влади – налагодження ефективного діалогу з громадськістю через поєднання її участі на всіх етапах прийняття управлінських суспільно значущих рішень, управлінні державними справами та забезпечення доступу до повної, об'єктивної інформації органами державної влади» [3, с. 47].

Дійсно, правові основи доступу до публічної інформації є лише часткою більш комплексної проблеми, сутність якої полягає у формуванні та реалізації державної інформаційної політики у демократичному суспільстві. За великим рахунком, право на доступ до публічної інформації є лише частиною широкої державно-управлінської проблематики щодо налагодження ефективних комунікацій між громадянами та органами державної влади. Право на звернення громадян, доступ до інформації, її використання, зберігання та поширення є одним з основоположних прав громадянина у демократичному суспільстві та вважається одним з невід'ємних складових для забезпечення його участі в управлінні державними справами.

Я. Гонцяж зазначає, що поширення права доступу до інформації, від спеціального до загального права громадян, є важливим показником вагомих змін у демократії: для здійснення ефективного контролю за органами влади, громадянам необхідно не лише володіти такими проміжними інструментами як вибори та політичні партії, а мати постійний доступ до інформації про те, чим їх представники та державні службовці займаються зараз. Закони про доступ до публічної інформації є спробою виправлення балансу «інформаційної влади» між громадянами та державою [4, с. 17].

Аналіз показує, що питання щодо забезпечення доступу до публічної інформації і на сучасному етапі залишається остаточно нерегульованим навіть у найбільш розвинених демократичних державах. Так, професор Університету штату Іллінойс Брант Г'юстон зазначає, що «закон США про свободу інформації сповнений парадоксів. У теорії він добрий, на практиці – тяжкий. Він призвів до розкриття важливої, шокуючої і безцінної інформації, однак відповіді на запит за цим законом можна чекати роками. І хоча написати запит на публічний документ порівняно просто, роблять це доволі мало громадян» [2, с. 427]. Право громадян на інформацію в Україні гарантується конституцією та охороняється законами. Держава гарантує всім суб'єктам інформаційних відносин, у тому числі і фізичним особам, рівні права і можливості доступу до інформації.

З 2011 року в Україні порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації та інформації, що становить суспільний інтерес встановлюється Законом України «Про доступ до публічної інформації» [18]. Цим законодавчим актом, який на той час було визнано одним з найбільш прогресивних у світі в сфері інформаційних відносин, введено в ужиток визначення дефініції «публічна інформація» – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством,

або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Л. Олексюк публічною називає таку інформацію, яка є в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи будь-якій іншій матеріальній формі, вироблена або отримана органами державної влади і пов'язана з будь-якою державною або адміністративною функцією, у тому числі делегованою, що може мати суспільний інтерес, за винятком документів, які перебувають на стадії підготовки [14, с. 41].

Аналіз цих визначень свідчить, що публічною інформацією є відображена або задокументована будь-якими засобами та на будь-яких матеріальних носіях (див. табл.).

Нормативно-правові критерії публічної інформації

ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ	уся інформація, що перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, тобто органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, органів влади АРК, інших суб'єктів, що здійснюють владні управлінські функції
	інформація щодо використання бюджетних коштів юридичними особами, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету АРК
	інформація, пов'язана з виконанням особами делегованих повноважень суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг
	інформація щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них, якщо йдеться про суб'єктів господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями
	інформація про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян
	інша інформація, що становить суспільний інтерес (суспільно необхідна інформація)

Визначальним для публічної інформації є те, що вона заздалегідь зафіксована будь-якими засобами та на будь-яких носіях і знаходилась у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації. Законодавство встановлює, що не є інформаційним запитом звернення, для відповіді на яке необхідно створювати нову інформацію.

Варто зазначити, що з прийняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації» відбулася трансформація всієї системи інформаційних відносин у вітчизняній системі державно-управлінських відносин. Зокрема, цим актом було встановлено, що право на доступ до публічної інформації гарантується:

1) обов'язком розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію, крім випадків, передбачених законом;

2) визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організують доступ до публічної інформації, якою він володіє;

3) максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації;

4) доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім випадків, передбачених законодавством;

5) здійсненням парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації;

6) юридичною відповідальністю за порушення законодавства про доступ до публічної інформації.

Аналіз динаміки реалізації права громадян на доступ до публічної інформації в центральних органах державної влади показує, що з 1 січня по 31 грудня 2018 р. до Секретаріату Кабінету Міністрів надійшло 3557 запитів на інформацію. Із них отримано електронною поштою – 2229, поштою – 1173, телефоном – 150, факсом – 5. Загалом, від фізичних осіб надійшло 2584 запити, від об'єднань громадян без статусу юридичної особи – 390, від представників засобів масової інформації – 355, від юридичних осіб – 228. Для порівняння, за 2017 рік до Секретаріату Кабінету Міністрів від фізичних осіб надійшло 2466 запитів (67,4 % від загальної кількості), від об'єднань громадян без статусу юридичної особи – 608 (16,6 %), від представників засобів масової інформації – 380 (10,4 %), від юридичних осіб – 207 (5,6 %). Переважну більшість запитувачів цікавила інформація довідково-енциклопедичного

характеру (38,7 % від загальної кількості запитів), правова інформація (18,7 %) та інформація про фізичну особу (8,9 %) [16].

Характерно, що ці дані є практично співставними й результатами діяльності Адміністрації Президента України. Так, за період роботи з 1 січня по 30 листопада 2018 року до Головного департаменту забезпечення доступу до публічної інформації Адміністрації Президента України надійшло 3229 інформаційних запитів. З 1 січня по 30 листопада 2018 року за категорією запитувачів отримано: 2553 (79,1 %) – від фізичних осіб; 467 (14,5 %) – від юридичних осіб; 209 (6,4 %) – від громадських організацій [6].

Як зазначають автори монографії «Інформаційна складова державної політики та управління» (2015) – «ідея про доступ до публічної інформації базується на концепції, що є конкретний споживач, який потребує від публічної адміністрації інформації, що напряму з ним пов'язана. Однак, під цією характеристикою підпадає не так багато випадків. Особиста потреба в інформації вирішується за рахунок паперових методів передачі інформації, в той час як електронна документація розрахована на невизначене коло осіб. Відповідно сама модель доступу до публічної інформації з використанням електронних методів комунікації давно вийшла за межі образу споживача інформації зі своїх справ» [7, с. 101].

Варто наголосити, що у сфері звернень громадян ця статистика радикально інша. Так, протягом січня – вересня 2018 року до Президента України надійшло 39174 звернення громадян, з яких 8863 звернення – засобами електронного зв'язку, що становить лише 22 % від загальної кількості [8].

Можна припустити, що причина такої строкатої різниці у використанні новітніх інформаційно-комунікаційних технологій полягає в різниці законодавчо встановлених строків надання відповіді на звернення громадян і запит на доступ до публічної інформації.

Так, відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту. Закон встановлює, що у разі

якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту, причому клопотання про термінове опрацювання запиту має бути обґрунтованим. У разі якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, розпорядник інформації може продовжити строк розгляду запиту до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження.

В свою чергу, Законом України «Про звернення громадян» встановлено, що звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів.

Потрібно наголосити, що розробники законодавства про доступ до публічної інформації не врахували деякі особливості розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, передбачивши плату за копіювання та друк, вони залишили поза увагою можливість сканування документів, фотографування чи збереження на інших носіях. Безперечно, що вітчизняне законодавство про доступ до публічної інформації на час прийняття було визнано достатньо прогресивним і демократичним. Разом з тим, якщо звернути увагу на позицію Чарльза Армстронга щодо «зростаючої демократії», до якої на нашу думку доцільно віднести й систему вітчизняного державного управління, то варто зазначити, що «формальна система є здатною забезпечувати рівень динамічності і складності, порівнянний з неформальним самоуправлінням, громадяни, пов'язуються з електронними, а не

географічними адресами; уся формальна взаємодія між громадянами і державою відбувається в електронній формі; обговорення і ухвалення рішень є постійними процесами, не обмеженими певним місцем і часом» [2, с. 233].

Як зазначив О. Бухтатий, в процесах демократичного розвитку українського суспільства виникає потреба в удосконаленні існуючого механізму реалізації конституційного права громадян на звернення. Базовий законодавчий акт у цій сфері – Закон України «Про звернення громадян» – не відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних технологій. Необхідно деталізувати окремі положення Закону України «Про звернення громадян» головним чином в частині надання додаткового інструменту гарантування та реалізації конституційного права громадян на участь в управлінні державними справами та звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій [1, с. 159].

Зокрема, окремим аспектом є проблема щодо отримання відповіді на електронні звернення громадян, адже за сучасних умов розвитку інформаційно-комунікаційних технологій встановлений місячний строк розгляду звернення, а в низці випадків – 45 діб, вже не може задовольнити динамічні процеси суспільно-політичних змін та потреби індивіда щодо отримання інформації та його участі в управлінні державними справами, де ключову роль відіграє саме можливість доступу до інформації, яка знаходиться у володіння органів державної влади.

Схематично діючу модель взаємодії громадянина як запитувача інформації та органів державної влади можна диференціювати на три етапи, настання яких залежить від строків і результатів розгляду органами державної влади запиту на доступ до публічної інформації (див. рис.).

На першому етапі запитувач інформації звертається до розпорядника інформації із запитом на доступ до публічної інформації та за результатами розгляду отримує потрібні дані або, в разі віднесення їх до інформації з обмеженим доступом – отримує відмову. В цьому випадку запитувач може звернутися зі скаргою до органу вищої юрисдикції або до Уповноваженого

Верховної Ради України з прав людини, який здійснює парламентський контроль за дотриманням права на доступ до публічної інформації. Зокрема, про це пише І. Кушнір: «Діяльність Уповноваженого з прав людини спрямована на захист конституційного права фізичної особи на доступ до публічної інформації. Вона передбачає його взаємодію у відносинах, що виникають у процесі реалізації фізичною особою названого права з органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами, які зобов'язані виконувати власні обов'язки з метою припинення порушення права, притягнення винних до юридичної відповідальності, поновлення порушеного права й відшкодування заподіяної шкоди» [12, с. 302].

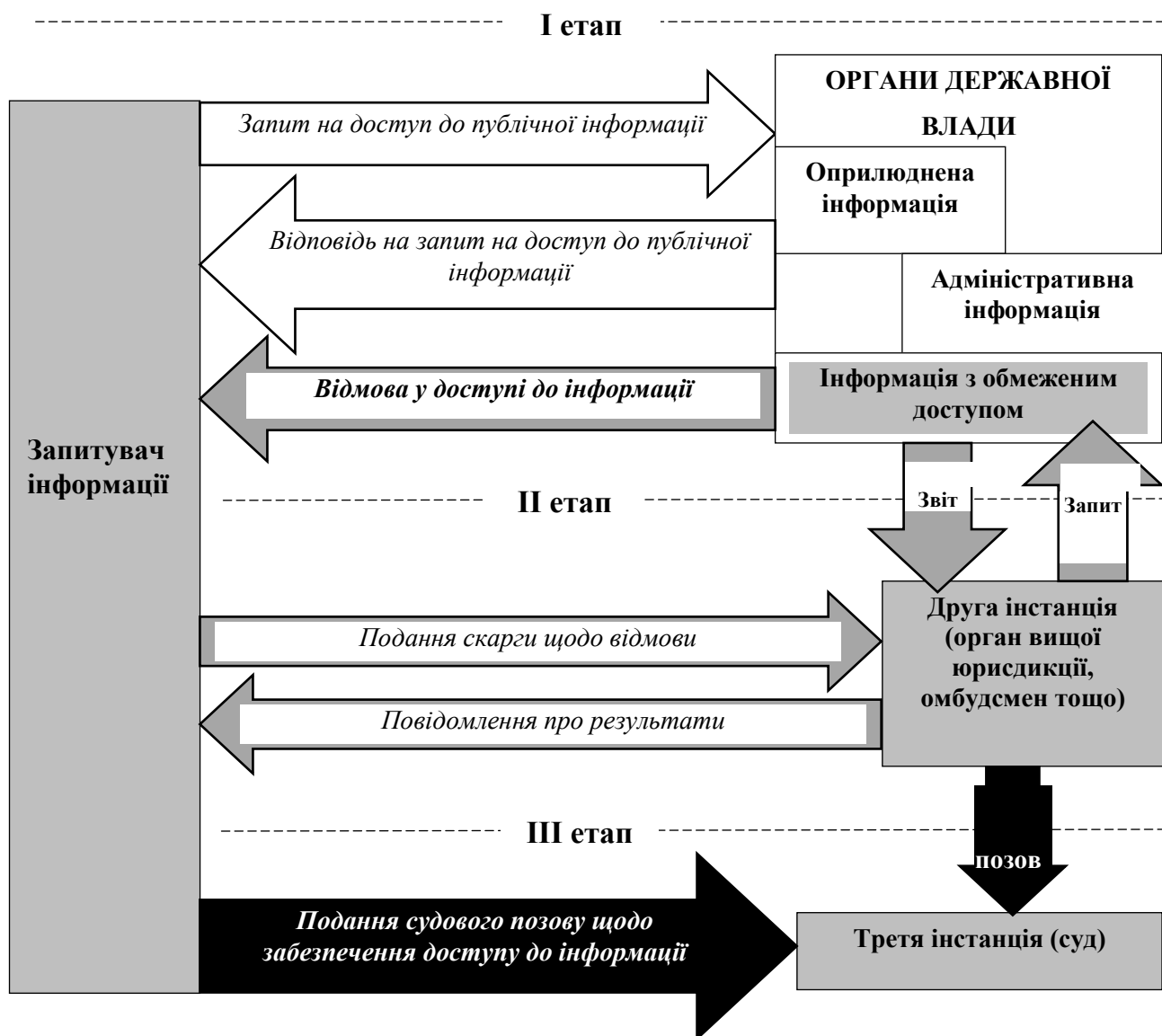

Рис. Схематичне зображення моделі доступу до публічної інформації

На третьому етапі в процесі доступу до публічної інформації відбувається звернення до судових органів. Запитувач має право оскаржити: 1) відмову в задоволенні запиту на інформацію; 2) відстрочку задоволення запиту на інформацію; 3) ненадання відповіді на запит на інформацію; 4) надання недостовірної або неповної інформації; 5) несвоєчасне надання інформації; б) невиконання розпорядниками обов'язку оприлюднювати інформацію відповідно до статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації»; 7) інші рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації, що порушили законні права та інтереси запитувача.

В цьому аспекті зазначимо, що законодавство передбачає право розпорядника інформації відмовити в задоволенні запиту на доступ до публічної інформації лише в таких чітко визначених випадках:

1) розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит;

2) інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом відповідно до частини другої статті Закону України «Про доступ до публічної інформації»;

3) особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила передбачені статтею 21 цього Закону фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком;

4) не дотримано вимог до запиту на інформацію, передбачених частиною п'ятою статті 19 цього Закону.

Відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел, або відповідь не по суті запиту вважається неправомірною відмовою в наданні інформації.

Аналіз показує, що в європейській практиці щодо реалізації права на доступ до публічної інформації застосовується більш широкий спектр законодавчих підстав щодо відмов у доступі. Зокрема, в Республіці Болгарія, де аналогічний закон було прийнято у 2000 році, абсурдні за змістом запити не розглядаються взагалі. Польща має такий закон від 2001 р. Стаття 4.1. даного

закону визначає, що забезпечення доступу до публічної інформації є обов'язком владних органів. При цьому, як зазначає Н. Костова, обмеження щодо конфіденційної інформації про приватну особу не стосуються відомостей про осіб, які виконують державні функції, які пов'язані з виконанням цих функцій.

Стаття 6.1. польського закону про доступ до публічної інформації дуже детально регламентує види інформації, які підлягають обов'язковому оприлюдненню. Серед іншого на увагу заслуговують:

1) заходи з внутрішньої і зовнішньої політики, в тому числі: а) наміри законодавчої і виконавчої влади; б) проекти нормативних актів; в) програми з реалізації публічних завдань, спосіб їх реалізації, продуктивність і наслідки реалізації цих завдань;

2) юридичні особи мають надавати наступну інформацію щодо: а) правового статусу або правової форми; б) організації, в) предмету діяльності та компетенції; г) органів та осіб, які здійснюють в них компетенцій функції; д) майна;

3) діяльність державних органів і їх організаційних підрозділів;

4) заходи державних юридичних осіб та юридичних осіб, органів місцевого самоврядування в області виконання суспільних завдань і їх діяльність в рамках бюджету і позабюджетної економіки; а) зміст і форма офіційних документів, зокрема: зміст адміністративних актів та інших резолюцій.

В цілому, така детальна регламентація і форма викладення принципів доступу до публічної інформації, на думку Н. Костової, більш сприятлива для включення у процес контролю над державними органами громадянськості у порівнянні з аналогічним українським законом [11, с. 64].

Як свідчить зарубіжна практика, з налагодженням діяльності із забезпечення доступу до публічної інформації в органах публічної влади з часом зменшується кількість звернень про доступ до такої інформації. При цьому зацікавленість нею не знижується – просто громадяни, журналісти,

окремі організації починають отримувати необхідну інформацію з джерел, що стають дедалі доступнішими.

Зазначимо, що українське законодавство встановлює низку обмежень щодо доступу до публічної інформації. Насамперед, Законом України «Про доступ до публічної інформації» визначається, що інформацією з обмеженим доступом є:

- 1) конфіденційна інформація;
- 2) таємна інформація;
- 3) службова інформація.

Варто зазначити, що законодавство обмежує доступ до інформації, а не до документу. Це передбачає можливість надання запитувачу доступу до документу, який містить інформацію з обмеженим доступом, за умови, якщо цю інформацію буде «видалено» або «унеможливлено читання».

Таким чином, проаналізувавши стан та проблеми забезпечення доступу громадян до публічної інформації в Україні, можна погодитися з професором Ю. Нестеряком в тому, що поліпшення практичного застосування конституційного права на доступ до інформації вимагає розробки та запровадження відповідних механізмів їх реалізації, зокрема:

створенням єдиної бази офіційної інформації, включаючи акти органів місцевого самоврядування та місцевих органів державної виконавчої влади, які є суспільно значимими;

використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, веб-порталів, забезпечуючи гарантії одержання інформації шляхом самостійного пошуку в поточних архівах та інформаційних системах суб'єктів владних повноважень;

посиленням використання новітніх медіа-платформ, зокрема соціальних мереж та блогосфери;

підвищенням медіа-грамотності громадян, особливо старшого віку та віддалених регіонів, тощо. [13, с. 96]

Висновки. Таким чином, проведене дослідження надає підстави для твердження, що розвиток інституту свободи інформації відбувається в рамках

міжнародно-правового регулювання захисту прав людини і основних свобод, зокрема це питання включає в себе й проблему доступу до публічної інформації, яка знаходиться у володінні органів державної влади. Фактично, ми маємо вести мову про формування і діяльності у ХХ ст. інституту свободи інформації, який характеризується з позицій складу свободи інформації, умов, засобів і форм її реалізації, відповідальності та випадків її можливого обмеження. Так, співробітник факультету ЗМІ та зв'язків з громадськістю Університету імені Джорджа Вашингтона Марк Драпе застерігає, що сучасний глобальний громадянин – це не порожня посудина, яка тільки чекає, щоб її наповнити прес-релізами і новинами з офіційних сайтів. Переконливість офіційної інформації не має значення – люди на неї не чекають. Бюрократії не можуть спілкуватися з громадянами; робити це можуть тільки окремі люди, що працюють у бюрократіях [2, с. 177]. Важливим аспектом для розвитку інформаційних відносин виступає стан міжнародно-правового регулювання інституту свободи інформації, на який впливає розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і зміст поширюваної інформації.

Список використаних джерел

1. Бухтатий О. Публічні комунікації демократичної держави : монографія. Київ : Вид-во ВАДНДУ, 2017. 294 с.
2. Відкрите урядування: колективна робота, прозорість і дієва участь / пер. з англ. А. Іщенко. Київ : Наука, 2011. 536 с.
3. Влащенко С. Конституційно-правові механізми забезпечення доступу громадян до публічної інформації. *Юридична Україна*. 2016. № 3–4. С. 45–49.
4. Гонцяж Я., Гнидюк Н. Свобода інформації та виконавча гілка влади: Правові норми. Інституції. Процедури. Київ : Міленіум, 2002. 240 с.
5. Збірник Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до публічної інформації. Київ : Видавництво «К. І. С.»; Рада Європи, 2017. 212 с.
6. Інформаційна довідка про розгляд інформаційних запитів в Адміністрації Президента України за листопад 2018 року. URL: <https://www.president.gov.ua/public-info/informacijna-dovidka-pro-rozglyad-informacijnih-zapitiv-v-ad-538>
7. Інформаційна складова державної політики та управління : монографія. / за заг. ред. Грицяк Н. В. Київ : К. І. С., 2015. 320 с.
8. Інформаційно-аналітичні матеріали за підсумками роботи Приймальні Президента України протягом трьох кварталів 2018 року. URL : <https://www.president.gov.ua/appeals/informacijno-analitichni-materiali-za-pidsumkami-roboti-prij-50>

9. Калантай С. І. Шляхи удосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації прав громадян на доступ до публічної інформації. *Право і суспільство*. 2016. № 3(1). С. 102–106.
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13 (16.04.98)
11. Костова Н. І. Доступ до публічної інформації в українському законодавстві та за законодавством країн ЄС. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 24. С. 62–65.
12. Кушнір І. В. Захист Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини конституційного права особи на доступ до публічної інформації. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 4. С. 297–309.
13. Нестеряк Ю. В. Доступ до публічної інформації як механізм відкритої інформаційної політики держави. *Аналітика і влада*. 2011. № 4. С. 90–97.
14. Олексюк Л. В. Розвиток понятійно-категоріального апарату електронного доступу до публічної інформації та відкритих даних. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. Серія : Державне управління. 2016. № 2. С. 36–43.
15. Олексюк Л. Концептуальні засади нормативно-правового та організаційного регулювання електронного доступу до публічної інформації та відкритих даних. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2017. Вип. 2. С. 76–79.
16. Підсумки роботи із запитами на інформацію, що надійшли на адресу Секретаріату Кабінету Міністрів України з 1 січня по 31 грудня 2018 року. URL : https://www.kmu.gov.ua/ua/gromadskosti/dostup-do-publichnoyi-informaciyi/zviti-pro-nadhozheniya-zapitiv/2018-rik_/pidsumki-roboti-iz-zapitami-na-informaciyu-shcho-nadijshli-na-adresu-sekretariatu-kabinetu-ministriv-ukrayini-z-1-sichnya-po-31-grudnya-2018-roku
17. Про внесення змін до Закону України "Про інформацію" : закон України від 13.01.2011 № 2938-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 10 (18.02.2011). ст. 445.
18. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32 (12.08.2011). ст. 314.

Рецензент – доктор наук з державного управління, професор Радченко О. В.

Kravtsov M. Access to Public Information as an Important Factor in Ensuring the Constitutional Rights of Citizens to Information in Ukraine

The article is devoted to the consideration of the essence and features of the Institute for access to public information as a mechanism for ensuring the constitutional right of citizens to information in terms of broad public-management issues regarding the establishment of effective communication between citizens and state authorities. It is substantiated that the right to appeal, access to information, use, storage and distribution of information is one of the fundamental rights of a citizen in a democratic society and is considered to be an integral part of his participation in the administration of state affairs. However, the constitutionally guaranteed provision of access to public information at the current stage of Ukraine's development remains unresolved, although at the time of the adoption of the law "On Access to Public Information" it was considered to be sufficiently progressive and democratic. The author's model of access to public information has been proposed, which is schematically differentiated into three stages. Thus, at the first stage, the information seeker refers to the information manager with a request for access to public information and, upon the results of the consideration, receives the necessary data or, in the case of referring it to restricted information, receives a waiver. At the second stage, the petitioner may lodge a complaint with the higher jurisdiction or the Parliamentary Human Rights Ombudsman, who exercises parliamentary control over the right to access public information. At the third stage in the process of access to public information there is an appeal to the judicial authorities.

Key words: the right to information, access to public information, public administration, public authorities.